

101886

TELEMARK

I skriv av 10. juli 1946 til Generaljurisdiksjonssjefen for Hæren om «Hendelsene i Telemark i april 1940. Oberstløytnant Rolf Lowzow's forhold» ga kommisjonen melding om at den hadde gjennomgått det foreliggende materiale om disse begivenheter og at den ikke fant grunn til å framkomme med noen kritikk i anledning av dem. Derimot sier kommisjonen at den vil framheve Rjukan luftverns gode innsats og de gode prestasjoner som ble levert på Hovinheia og i Vinjesvingen.

Om oberstløytnant (i 1940 major) Rolf Lowzow sier kommisjonen at han «er blitt kritisert for visse ordrer m.v. i forbindelse bl.a. med operasjonene i Vinjesvingen. Kommisjonen har ikke funnet noen støtte for dette. Oberstløytnanten handlet på grunnlag av ordrer fra foresatt myndighet. Heller ikke har kommisjonen funnet grunnlag for noen kritikk i forbindelse med hans funksjon som fungerende sjef for I.R.2 ved krigsutbruddet eller hans ferd fra Oslo via I.R.3 til Telemark for å melde seg til tjeneste ved annen avdeling.»

Den 6. januar 1948 ga kommisjonen en uttalelse som påtegning på en sivil injuriersak som av Riksadvokaten var oversendt kommisjonen.

Uttalelsen følger nedenfor:

«Sendes tilbake til Riksadvokaten idet kommisjonen skal bemerke:

Kjøpmann Ramstad, Notodden har funnet en del avsnitt i redaktør Lødrups bok Vinjesvingen injurierende. Saken har vært undergitt en vidløftig undersøkelse og er av riksadvokaten oversendt kommisjonen til uttalelse. En rekke av de beskyldninger som blir framsatt er kommisjonen ivedkommende. Det kommisjonen kan uttale seg om er oberstløytnant Lowzow's, sekondløytnant Hannevigs og kjøpmann Ramstads militære forhold under operasjonene i Telemark.

Kommisjonen har tidligere hatt til behandling spørsmålet om godkjenning av oberstløytnant Lowzow. Kommisjonen uttalte i den anledning 10. juli 1946:

«Nåværende oberstløytnant, da major Lowzow, er blitt kritisert for visse ordrer m.v. i forbindelse med operasjonene i Vinjesvingen. Kommisjonen har ikke funnet noen støtte for dette. Oberstløytnanten handlet på grunnlag av ordre fra foresatt myndighet. Heller ikke har kommisjonen funnet grunnlag for kritikk i forbindelse med hans funksjon som fungerende sjef for I.R.2 ved krigsutbruddet eller

hans ferd fra Oslo via I.R.3 til Telemark for å melde seg til tjeneste ved annen avdeling.»

Kommisjonen fastholder denne uttalelse.

I anledning saken har særlig oberstløytnant Lowzow rettet alvorlige anklager mot sekondløytnant Hannevig for hans opptreden under operasjonene i Telemark. Kommisjonen er på det rene med at de trykte framstillinger av dette avsnitt av krigen ikke er historisk nøyaktige og setter sekondløytnant Hannevig i et noe for storartet lys. Det vil sikkert heller ikke ut fra et strengt militært fagsyn være vanskelig å kritisere enkelte av hans disposisjoner. Kommisjonen mener imidlertid at en slik vurdering ville være uriktig. Det som hendte i Vinjesvingen, må bedømmes ut fra det det var, en partisankamp av frivillige, med de uregelmessigheter som en slik partisankamp lett vil føre med seg. Den innsats de gjorde, fortjener all mulig ros som et utslag av fedrelandssinn og kampmot.

Ramstads anmeldelse gjelder særlig omtalen av en episode på Hovden hotell i Setesdalen 30. april 1940 (Lødrups bok s. 84). Major Bugge og sekondløytnant Hannevig lot Ramstad arrestere for:

1. Beruselse i tjenesten.
2. At han utga seg for løytnant.
3. At han mot ordre hadde forlatt Edland meieri og tatt stilling ved Hovden hotell i Setesdal.
4. At han sprengte noen bruer i Setesdal.

Ramstad anfører:

1. At han sammen med de andre i troppen hadde drukket to flasker vin som de hadde kjøpt på hotellet, og at det ikke var tale om beruselse.
2. At Hannevig selv hadde utnevnt ham til løytnant.
3. At han tok stilling ved Hovden etter oppfordring fra de frivillige i hans tropp, idet man var enige om at det naturlige sted til å stoppe en eventuell tysk framtrengen, måtte være oppstigningen mot Hovden. At han ventet med å skifte stilling til Hannevig hadde gitt sin tillatelse til det.
4. At sprengningen var nødvendig om en ville stoppe tyskerne.

Kommisjonen finner at arrestasjonen av Ramstad var urimelig, selv om det skulle være riktig at han hadde dradd over til Setesdalen uten tillatelse. I en kamp av improviserte frivillige styrker må en, som tidligere nevnt, regne med uregelmessigheter. Ramstad hadde etter alt å dømme vært en av de drivende i den samling av frivillige som fant sted omkring Vinjesvingen. Han hadde ikke sviktet hvor det gjaldt kampvilje og pågangsmot, og det virker påfallende at han ikke bare ble arrestert under kampene, men at Hannevig også prøvde å få arrestasjonen opprettholdt etter at krigshandlingene var slutt.»